

TRAGEDIA UNIUNII EUROPENE

Dezintegrare sau renaștere?

GEORGE SOROS

în dialog cu

GREGOR PETER SCHMITZ

Prefață de ANATOLE KALETSKY

Postfață de ALINA BÂRGĂOANU

Traducere din limba engleză de

ONDINE CRISTINA DASCĂLIȚA

Ediție îngrijită de prof. univ. dr. Alina Bârgăoanu

Redactor: Carmen Botoșaru

Tehnoredactor: Olga Machin

Titlul original: *Wetten auf Europa. Warum Deutschland den Euro retten muss, um sich selbst zu retten*

George Soros im Gespräch mit Gregor Peter Schmitz

© 2014 by Deutsche Verlags-Anstalt, München

in der Verlagsgruppe Random House GmbH, München, Germany
und SPIEGEL-Verlag, Hamburg.

Traducere după ediția în limba engleză:

The Tragedy of the European Union. Disintegration or Revival?

George Soros with Gregor Peter Schmitz

© 2014 by PublicAffairs

a Member of the Perseus Books Group. All rights reserved.

Anexa "Fallibility, Reflexivity, and the Human Uncertainty Principle" a apărut inițial în *Journal of Economic Methodology*, ianuarie 2014, și este republicată cu permisiunea editurii Taylor & Francis Ltd, www.tandfonline.com.

Copyright © Editura COMUNICARE.RO, 2015,

pentru prezenta ediție în limba română

Toate drepturile asupra prezentei ediții în limba română aparțin

Editurii COMUNICARE.RO.

Editura COMUNICARE.RO este departament în cadrul Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative, Facultatea de Comunicare și Relații Publice.

SNSPA, Facultatea de Comunicare și Relații Publice

Str. Povernei, nr. 6

010643 București

România

www.editura.comunicare.ro

E-mail: editura@comunicare.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SOROS, GEORGE

Tragedia Uniunii Europene. Dezintegrare sau renaștere? /

Soros George, Schmitz Gregor Peter; trad.: Ondine Cristina

Dascălița; pref.: Anatole Kaletsky; introd.: Gregor Peter Schmitz;

postf.: Alina Bârgăoanu. – București: Comunicare.ro, 2015

Bibliografie

ISBN 978-973-711-520-1

I. Schmitz, Gregor Peter

II. Dascălița, Ondine Cristina (trad.)

III. Kaletsky, Anatole (pref.)

IV. Bârgăoanu, Alina (postf.)

V. Schmitz, Gregor Peter (introd.)

341.217(4) UE

Cuprins

Prefață de ANATOLE KALETSKY / vii

Introducere de GREGOR PETER SCHMITZ / xv

Partea întâi: Vara 2013

Primul interviu: Istoria / 3

Al doilea interviu: Tragedia / 25

Al treilea interviu: Piețele / 55

Partea a doua: Decembrie 2013

Al patrulea interviu: Viitorul / 95

ANEXĂ

Failibilitate, reflexivitate
și principiul incertitudinii umane / 131

Postfață de ALINA BÂRGĂOANU / 181

Primul interviu: Istoria

GREGOR PETER SCHMITZ: Cartea de față se ocupă de prezentul problematic și viitorul incert al Uniunii Europene (UE). Această uniune nu poate fi însă înțeleasă cum trebuie fără a arunca o privire înspre rădăcinile ei istorice – hotărârea de a face pace în Europa sfâșiată de război. Ați devenit celebru, ați devenit arhetipul „investitorului american” cu o avere estimată la 23 de miliarde de dolari americani, dar sunteți în măsură să vă amintiți mai bine decât mulți alții acel trecut întunecat al Europei, având în vedere că v-ați născut și ați crescut într-o familie de evrei în Ungaria anilor 1930. La acea vreme, Europa nu era tocmai un mediu prietenos față de oameni ca dumneavoastră.

GEORGE SOROS: În anii 1930, în Ungaria exista anti-semitism, dar acesta nu era nimic în comparație cu ce avea să urmeze.

SCHMITZ: Tatăl dumneavoastră a schimbat numele familiei din Schwartz în Soros, pentru ca acesta să nu mai aibă o rezonanță atât de evreiască. A încercat familia dumneavoastră să-și ascundă originea?

SOROS: Acest lucru s-a întâmplat în 1936, când am început să merg la școala primară. A fost o încercare de a muta accentul de pe originea noastră evreiască. Nu eram o familie religioasă. Am fost crescut într-o atmosferă extrem de liberală. Tatăl meu se gândise chiar să-și schimbe religia, fiindcă aceasta era pentru noi o chestiune pur formală, în cele din urmă însă a renunțat. I s-a părut că ar fi o ipocrizie, dat fiind faptul că nu credeam în religie. Dar schimbarea numelui, preluarea unui nume maghiar, ni se părea un lucru bun. Antisemitismul a îmbolnăvit-o pe mama de ulcer, pe mine însă nu mă preocupa prea tare. Dar am rămas, firește, evrei, așa că atunci când am mers la gimnaziu în 1940, am fost repartizat într-o clasă de evrei, iar în 1943 mi-am sărbătorit bar mitzvahul.

SCHMITZ: Situația a devenit cu totul alta când nașiții au invadat Ungaria în 1944. V-ați temut pentru viața dumneavoastră atunci?

SOROS: Nu în mod special. Trăiam cu ideea că ocupația avea să fie de scurtă durată, de cel mult câteva săptămâni. La urma urmei, nașiții băteau în retragere peste tot, iar războiul părea că se va sfârși curând.

SCHMITZ: Dar în loc de toate acestea, au rămas douăsprezece luni la Budapesta și au ucis aproximativ 400 000 de evrei.

SOROS: De fapt, evreii erau deportați mai ales din provinciile Ungariei pentru a fi uciși la Auschwitz. Comunitatea evreiască din Budapesta a avut parte de o soartă

ceva mai bună, în mare parte datorită eforturilor depuse de diferiți diplomați, dintre care trebuie amintit suedezul Raoul Wallenberg, de a le oferi o oarecare protecție. Până la urmă însă, mii de evrei au fost deportați și de la Budapesta, iar restul mutați în ghetou. În ultimele zile de război, mulți dintre ei au fost executați de membrii Partidului maghiar al Crucilor cu Săgeți. Într-o zi, am trecut pe lângă două cadavre spânzurate de un felinar în centrul Budapestei. Pe unul dintre ele era pusă o pancartă pe care scria: „Asta se întâmplă cu un evreu care se ascunde.”

SCHMITZ: Și lucrul acesta v-a speriat?

SOROS: Bineînțeles, dar mă simțeam relativ în siguranță fiindcă făcusem anumite pregătiri. Tatăl meu prevăzuse ce avea să urmeze și ne făcuse rost de identități false. A salvat în acest fel nu doar membrii familiei noastre, ci și alți oameni.

SCHMITZ: Cum a reușit tatăl dumneavoastră să procure actele false?

SOROS: A găsit un falsificator de pe vremurile de dinainte de război, o persoană care trăise din falsificarea documentelor. Tata a devenit cel mai important client al aceluși om. În plus, portarul unei clădiri pe care o administrase tata îi era foarte recunoscător pentru felul în care se purtase cu el de-a lungul anilor, așa încât ne-a oferit actele întregii sale familii, ceea ce însemna că dispuneam de un set complet de documente. Pe care tata l-a folosit intens. S-au făcut apoi documente individuale pentru membrii fictivi

ai acelei familii, așa încât existau mai mulți oameni ale căror date de naștere erau foarte apropiate una de alta. Prin urmare, existau perechi de oameni care nu puteau fi niciodată împreună fiindcă erau frați și surori între care nu era o diferență decât de trei luni, de pildă – iar asta ar fi bătut la ochi. Așa că era destul de complicat să știi cine putea fi împreună cu cine.

SCHMITZ: Vă amintiți vreo situație când, ascuns fiind, v-ați gândit: „Gata, s-a terminat. De data asta vom fi descoperiți”?

SOROS: Niciodată, deși, cu siguranță, au existat momente în care am fost în pericol. La un moment dat, am fost recunoscut la Budapesta de un coleg și a trebuit să mă mut în alt loc. La primul sfârșit de săptămână când eram pe cont propriu, departe de familie și trăind sub o identitate falsă, am plecat la plimbare și, fără să bag de seamă, am ieșit din Budapesta. Am întâlnit o patrulă de poliție care m-a legitimat, iar aceasta a fost prima mea experiență cu acele acte false. Și, da, mi-a fost tare frică. Dar, în vreme ce eram conștient de pericol, eram și foarte încrezător că voi supraviețui. Bineînțeles că, dacă aș fi fost prins, aș fi pierit.

SCHMITZ: „Aș fi pierit.” Sună atât de sec! Aproape că am impresia că acel an petrecut în clandestinitate a fost pentru dumneavoastră o mare aventură.

SOROS: Așa și este. De fapt, anul 1944 a fost experiența formativă a vieții mele. Important și paradoxal este și faptul că a fost totodată cel mai fericit an al vieții mele. E ciudat și

chiar ofensator să declari una ca asta, fiindcă a fost, cum bine știm, o perioadă tragică și îngrozitoare pentru mulți oameni. Dar aveam paisprezece ani. Aveam un tată pe care îl adoram, care controla situația, care știa ce are de făcut și care îi ajuta pe ceilalți. Eram în pericol de moarte, dar eram de partea binelui. Când ai paisprezece ani, ai impresia că nu poți fi cu adevărat lovit, iar eu aveam parte de cea mai trepidantă aventură la care te-ai putea gândi. Am învățat arta supraviețuirii de la un mare maestru. Îl iubeam din toată inima pe tata și eram extrem de fericit că puteam să petrec atât de mult timp cu el. Acea experiență mi-a modelat comportamentul pentru tot restul vieții.

SCHMITZ: Ce v-a învățat tatăl dumneavoastră în acea perioadă?

SOROS: Că trăim vremuri excepționale, când legile obișnuite nu se aplică, iar dacă rămâi în limitele acelor reguli, riști să pieri. Avea formație de avocat, dar și-a asumat această lecție – că trebuie să-ți iei destinul în mâini, iar asta e ceea ce a făcut tata în Al Doilea Război Mondial. Lucru pe care îl învățase în Primul Război Mondial. Fusese prizonier de război într-un lagăr din Siberia. Acolo a organizat o evadare a prizonierilor; au străbătut taigaua și au trăit Revoluția Rusă. Aceasta a fost experiența formativă a *vieții sale*, despre care mi-a povestit pe bucăți, în episoade scurte. Obișnuiam să ne întâlnim zilnic după școală la bazinul de înot. Experiența tatei din Primul Război Mondial i-a dictat acțiunile din Al Doilea Război Mondial, și bineînțeles că experiența pe care eu am acumulat-o alături de el mi-a modelat caracterul și comportamentul viitor, atât ca investitor, cât și ca ființă umană.